

شاعران کتاب فارسی دوره ابتدایی و بسامد واژگان پایه در اشعار موجود در کتاب فارسی

چاپ ۱۴۰۱-۱۴۰۰

حسن بیننده^۱، مهین شمسایی^{۲*}، سیامک صاحبی^۳

۱- کارشناس ارشد، زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه فرهنگیان، پردیس شهید رجایی، واحد شیراز، ایران. ایمیل: sarasasan54@gmail.com

۲- عضو هیئت علمی دانشگاه فرهنگیان، پردیس شهید رجایی، واحد شیراز، ایران. ایمیل: sarasasan54@gmail.com

۳- مدرس زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه فرهنگیان، پردیس شهید رجایی، واحد شیراز، ایران. ایمیل: sarasasan54@gmail.com

* نویسنده مسئول

چکیده

شعر است که می‌تواند معنای لفظی واژه را ارتقا دهد. کودک نیازمند به شعرهایی است که در سطح درک او باشد. پس واژگان پایه برای هر زبانی نقش اساسی در امر آموزش آن زبان و هم برای پژوهش‌های اساسی زبان محور از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. تخمین فهرست واژگان پایه می‌تواند شبکه‌های واژگانی مناسب تر با سطح توانش زبانی دانش-آموزان را ارائه کند که درحقیقت پیش نیاز تولید مواد آموزشی متناسب با سطح رشد زبانی دانش‌آموزان است. از آنجایی که اشعار موجود در کتاب فارسی ابتدایی نیز بخشی از محتوای آموزشی هستند، باید فهرست واژگان پایه موجود در آن مورد بررسی و تحلیل قرار گیرد. لذا اهمیت و ضرورت تحقیق احساس می‌گردد. این پژوهش، به روش تحلیل محتوا انجام گرفته شد. به این صورت که تمام واژه‌های موجود در اشعار فارسی اول تا پنجم استخراج گردید و سپس با کتاب واژگان پایه‌ی فارسی از نعمت‌زاده تطبیق داده شد، واژگان پایه شناسایی گردید. نتایج بدست آمده بیانگر این است که از نظر جنسیت شاعران، تعداد شاعران مرد بیشتر از زن است اما این شاعران زن بودند که به طورمیانگین بیشترین بسامد واژگان پایه را به کارگرفته بودند. ضمناً حرکت بسامد واژگانی از سمت شاعران کهن به سوی شاعران معاصر، روند روبه رشدی طی می‌کرد.

کلمات کلیدی: ادبیات کودک و نوجوان، شعر کودک، واژگان پایه، فارسی ابتدایی، بسامد، بسامد واژگان

The poets of the Persian book of the elementary period and the frequency of the basic words in the poems in the Persian book, published in 1401-1400

Hasan Binandeh¹, Mahin Shamsaei^{2,*}, Siamak Sahibi³

1- Master's degree, Persian language and literature, Farhangian University, Shahid Rajaei Campus, Sharaz, Iran. Email:

sarasasan54@gmail.com

2- Faculty member of Farhangian University, Shahid Rajaei Campus, Shiraz Branch, Iran. Email: sarasasan54@gmail.com

3- Faculty Member of Farhangian University, Shahid Rajaei Campus, Shiraz Branch, Iran. email:

Sarasasan54@gmail.com

* Corresponding Author

Abstract

It is an abstract of the poem that can improve the literal meaning of the word. A child needs poems that are at his level of understanding. Therefore, the basic vocabulary for any language plays a fundamental role in the teaching of that language and for language-oriented basic research. Estimating the list of basic vocabulary can provide vocabulary networks that are more appropriate to the level of students' language ability, which is actually a prerequisite for the production of educational materials according to the level of students' language development. Since the poems in the elementary Persian book are also part of the educational content, the list of basic words in it should be examined and analyzed. Therefore, the importance and necessity of research is felt. This research was done by content analysis method. In this way, all the words in the first to fifth Persian poems were extracted and then compared with Nematzadeh's book of basic Persian words, the basic words were identified. The obtained results indicate that in terms of the gender of the poets, the number of male poets is more than female, but these were the female poets who used the highest frequency of basic words on average. At the same time, the movement of vocabulary frequency from ancient poets to contemporary poets was going through a growing process. Vocabulary key: children's literature, children's poetry, basic vocabulary, elementary Persian, frequency, vocabulary frequency.

Keywords: children's literature, children's poetry, basic vocabulary, elementary Persian, vocabulary frequency.

۱- مقدمه

«شعر امری ذوقی است به کارگیری خلاق مجموعه‌ای از واژه‌ها ساده-ترین و بدیهی‌ترین شیوه سرودن شعر است که می‌تواند معنای لفظی واژه را ارتقا دهد کودک نیازمند به شعرهایی است که در سطح درک او باشد پس تعداد و نوع واژگان در این میان نقش اساسی دارد.» (محمدی رفیع: ۱۳۸۵، ص ۴۲)

اگر معتقد باشیم که ادبیات کودک، با نگاهی مخاطب محورانه نوعی از ادبیات به مفهوم عام است که در عین برخورداری از مخاطبانی کم سن از جوهری ادبی یا به تعبیری ادبیات نیز برخوردار است، اهمیت و موضوعیت کاربرد واژگان در آن نمایان می‌شود. حتی با دیدگاهی جزئی‌تر، می‌توان گفت که «به کارگیری گونه‌ی محاوره در داستان‌های کودکان، مخاطرات بیشتری دارد؛ علت این است که کودکان در سن سوادآموزی به سر می‌برند کودک در حال یادگیری زبان است و اصلی‌ترین زبانی که باید فراگیرد، زبان معیار است.» (حجوانی: ۱۳۹۸، ص ۳۲)

تعامل میان نحو و واژگان، یکی از مهمترین مباحث در تمام نحل‌های دستور زبان است. نقش واژگان در تعیین ویژگی ساختاری جمله بسیار بیشتر از مباحث ساخت مربوط به ساخت ظرفیتی کلمات است.

اگر نظر بر این باشد کودک همزمان با یادگیری زبان معیار، گونه‌ی محاوره را نیز بیاموزد، ممکن است به نوعی دوگانگی دچار شود. که ممکن است این دوگانگی به چندگانگی می‌انجامد؛ چون بعضی از خوانندگان کودک گویش محلی هم دارند. اگر به مبحث دوگانگی و چندگانگی برگردیم، باید برای این مسئله در ادبیات تدبیری بیندیشیم. می‌توان تصور کرد که در سطح گفت و شنود، هر سه برای کودک قابل درک و کاربردی باشد. اما وقتی قرار باشد این سه را در سطح خواندن، درک و تجربه کند، کار سخت خواهد شد این جاست که اهمیت واژگان بحث آشکار می‌شود.

بوتیق میر معتقد است که «ادبیات کودک سیستم خاص خود را داراست؛ بدان معنی که، مطالبی که در حوزه‌های مختلف برای کودکان نوشته می‌شود، باید از کیفیت خوب برخوردار بوده و متناسب با فضای فکری آنان تدوین شود. مولکا^۱ نیز بر اهمیت کیفیت مناسب کتاب داستان کودک واقف است و اظهار می‌دارد، دوران کودکی نقش بسزایی در رشد کودک دارد. به همین خاطر است که باید کتاب‌ها کیفیت لازم و کافی را داشته باشند. کیفیت شعر کودک را می‌توان از دو بعد زبانی و مفهوم موضوعات اجتماعی سنجید: در بعد نخست، توجه به زبان ادبیات کودک به نحوی ساده و امروزی، از اصول ضروری نگارش کتاب برای کودک به شمار می‌آید و زبان شکسته و درهم ریختگی نحوی جملات نباید در آن به چشم خورد.

در بررسی زبان‌آموزی، موضوع اصلی این است که کودک چگونه زبان فرا می‌گیرد، به این معنی که چگونه واژه‌ها، را در ذهن خود جایگزین می‌سازد و چگونه تا پایان عمر آن‌ها را درگفتن و نیز درک گفتار به کار می‌گیرد. به بیان دیگر، کودک چگونه جمله‌هایی که به سادگی به صورت گفتار تولید می‌کند و چگونه گفتار دیگران را به راحتی درک می‌کند؟» (مشکواة‌الدینی: ۱۳۸۰، ۲۶۹)

می‌توان گفت که وارد کردن واژه‌های مناسب به عرصه ادبیات کودک و نوجوان و در نتیجه توسعه دایره‌ی واژگانی او، نه فقط مفید بلکه برعهده و تکلیف نویسنده است؛ اما شرایطی دارد؛ نخست آن که در سطح فهم و درک کودک باشد و «برمفاهیم و مصادیق بیرون از حوزه‌ی ادراک او دلالت نداشته

باشد؛ دوم آن که چند پهلوی و مبهم نباشد و روشن و دقیق معنی را برساند. افزون بر این، رعایت این نکات نه فقط متن را آسان و در خور فهم کودک است بلکه عملاً به پرورش ذهن و زبان او یاری می‌رساند. نکته‌ای که باید در این باره به آن توجه شود این است که وقتی کودک، خواندن را نیز آموخته و خود، متن را می‌خواند و درک می‌کند این مسائل اهمیت بیشتری می‌یابد.» (علوی: ۱۳۹۲، ص ۱۴۶)

بسامد به عنوان معیار سنجش، در شاخه‌ها و رویکردهای گوناگون زبان شناسی مانند دیگر علوم به کار گرفته شده و بسته به مقوله‌ی به کاررفته، دسته‌بندی‌ها و تعاریفی مختلفی از آن ارائه می‌شود. به عنوان مثال «بسامد معیار سنجش ارزیابی در ساخت واژه، معیار سنجش نشان داری عناصر زبانی در معنی‌شناسی و رده شناسی است. همچنین در مطالعات تاریخی نیز نقش قابل توجه دارد. به هر جهت از میان انواع بسامد در این جستار نوعی بسامد مورد نظر نگارنده است که به آن بسامد واژگانی گفته می‌شود که در واقع به تعداد دفعات ظهور یک عنصر زبانی در یک متن اشاره دارد و بررسی آن مستلزم کارهای تحلیلی و مقایسه‌ای است.» (شریفی: ۱۳۹۲، ص ۱۶۷)

نقش مهم زبان در آموزش انکارناپذیر است. «همه می‌دانند که معلم باید برای یاددهی سخن بگوید و دانش‌آموز هم باید بتواند سخنان معلم را بفهمد. از طرفی مؤلف کتاب درسی هم باید برای انتقال مفاهیم علمی بنویسد و مخاطب او هم باید بخواند و دانش‌آموز هم برای اثبات فهم خود باید سخن بگوید و بنویسد. از طرفی مباحثه و گفتگو ضرورت تعلیم و تربیت است. با همین بدیهیات می‌توان ادعا کرد که چهارمهارت، زبانی سخن گفتن و گوش دادن و نوشتن و خواندن در امر آموزش دخالت دارند و معلوم می‌شود که آموزش از مسیر زبان می‌گذرد و اگر این مسیر هموار و روان و راست نباشد، آموزش یا به بیراهه می‌رود و یا کند می‌شود. پس برای تحقق هدف باید به مسیری که هدف از آن گذرمی‌کند نیز اندیشید.» (نعمت زاده: ۱۳۹۱، ص ۷۱)

۲- پیشینه‌ی تحقیق

چامپوبتر (۲۰۰۹) نیز در مقاله‌ای چگونگی به دست آوردن واژگان پایه در زبان تایلندی را توصیف کرده و روش کار خود را برای به کسب کردن این واژگان از راه منابع معتبر نوشتاری در زبان تایلندی بیان داشته و اظهار کرده- اند که بیشتر کلمه‌های پایه در زبان تایلندی بسته به موقعیت و بافت دو یا چند نقش را در جمله ایفا می‌کنند.

فیوروقی (۱۳۹۱) در پایان نامه‌ی کارشناسی ارشد خود به مطالعه کلمه-های پرسامد کتاب‌های درسی پرداخته و میزان کاربرد آنها را توصیف و بررسی و اظهار کرده است که استفاده مناسب از این گونه کلمه‌ها در کتاب-های درسی رعایت نشده است.

علوی مقدم (۱۳۹۲) در مقاله‌ای با عنوان "بررسی میزان حضور واژگان کاربردی و پایه در کتاب درسی قرآن سال اول دبستان" با مطالعه و بررسی کلمه‌ها به کار رفته در کتاب قرآن پایه‌ی اول دبستان و مقایسه آن با طرح واژگان پایه از نعمت زاده و همکاران، در نهایت به این نتیجه رسید که تنها ۱۳ واژه از ۱۳۷ واژه‌ی موجود در کتاب نعمت زاده در کتاب درسی قرآن پایه‌ی اول ابتدایی دیده شد.

دیگر حیات عمری و حسن ذوالفقاری (۱۳۹۴) در مقاله واژگان پایه و واژگان نگاری کودک در زبان فارسی، ضمن اشاره به مفاهیم نظری از فرهنگ کودکان سخن، فرهنگ دبستانی و واژگان نوشتاری را با طرح واژگان نعمت-

¹ moleka

بارید، بخوان، باد*
پ: پیش، پیراهن، پدر*، پر، پیچیده، پوشش، پروردگار، پروانه*، پاک*، پیدا*، پهناور، پرنده، پیغمبر، پا*، پاینده
ت: ترتیب، ترش، تمام*، تو*، تب، تنها، تور، تابید، ترانه
ث:
ج: جان، جویبار، جنگل*، جشن*، جانب، جاوید
چ: چیز، چشم*
ح: حق
خ: خدا*، خانه*، خنده*، خوش رنگ، خورشید*، خوش مزه، خوش بو، خوش رو، خوب*، خاک*، خندان، خیال، خود،
د: دو*، دست*، دل*، دعا، دبستان، دور*، دسته، دانه، درخت*، دام، دریا*، دنیا*، دوست*، دارم*، داماد، دوباره
ذ:
ر: روشن، رفتن*، رخشان، رنگین، روی، رفتار، راه، رسیده، روز*، رهبر
ز: زده، زیبا*، زندگی، زمین*، زردآلو*، زرد*، زود*، زبان*
ژ:
س: سر*، سبز*، سنگ*، سفید*، سینه، سرخ*، ستاره*، سو
ش: شادی*، شانه*، شده*، شرشر، شیرین*، شک، شاداب، شکوفه، شاپرک، شب*، شعر
ص: صفا، صاف، صد*، صحرا، صدا*، صبح*
ض:
ط:
ظ:
ع: عروس*، عود
غ: غصه، غروب، غم
ف:
ق: قشنگ، قلب، قایق*، قاصدک
ک: کوچک*، کم*، کیف، کوهسار، کار، کشتزار، کوه*، کودکان، کتاب*، کلاس*، کسی

زاده وهمکاران مقایسه کرد نشان داد که مبانی علمی هریک چه بوده وروایی علمی و نظری و کاربردی کدام یک بیشتر است.

محمد دادرس (۱۳۹۴) در مقاله طبقه‌بندی چندگانه موضوعی واژگان پایه فارسی، ضمن بحث درباره‌ی مبانی نظری، همه‌ی پایه‌های اول تا پنجم ابتدایی، در جدول‌های واژگانی ارائه داد و در پایان به کاربرد و مزیت‌های آموزشی این طبقه اشاره کرد.

به طور خلاصه می‌توان نتیجه گرفت که همه این پژوهش‌ها، کاربرد واژگان پایه مورد بررسی و تحلیل قرار دادند و با اصلاحات در تألیف کتب درسی و تدوین محتوای آموزشی متناسب با دامنه واژگانی، نموده‌اند. این پژوهش ضمن بررسی و تحلیل واژگان پایه در شعرهای کتاب فارسی دوره ابتدایی، این امکان را فراهم نموده که میزان واژگان پایه در شعر هر کدام از شاعران این کتب درسی مشخص شده پس واژه‌های نامتناسب به کاررفته در تألیف و آموزش در شعرهای کتاب فارسی کمتر شده و محتوای آموزشی، متناسب با دامنه واژگان در شعرهای کتاب فارسی دوره ابتدایی طرح شد.

۳- اهداف تحقیق

- تعیین میزان واژگان پایه در شعرهای نو شاعران کتاب فارسی ابتدایی
- تعیین میزان واژگان پایه در شعرهای کهن شاعران کتاب فارسی ابتدایی
- تعیین میزان واژگان پایه در شعرهای شاعران مرد و زن کتاب فارسی ابتدایی

۴- سوالات تحقیق

- واژگان پایه در شعرهای معاصر در کتب فارسی ابتدایی به چه میزان است؟
- واژگان پایه در شعرهای کهن در کتب فارسی ابتدایی به چه میزان است؟
- واژگان پایه در شعرهای شاعران براساس جنسیت، به چه میزان است؟

۵- پروش پژوهش

روش پژوهش حاضر، از نظر نوع ذاتاً کیفی و از نظر روش اصالتاً توصیفی است. چهارچوب نظری بحث متکی بر نظریه‌ی واژگان پایه‌ی زبانی می‌باشد که حوزه‌ی مطالعاتی در بستر زبان شناسی شناخت گرا است، می‌باشد. در جمع آوری داده‌های مورد نیاز تحقیق حاضر نیز از روش کتابخانه‌ای و فیش‌برداری استفاده شده است.

۶- بحث

۶-۱- پایه اول

جدول ۱ تمام واژه موجود در شعرهای فارسی اول ابتدایی

الف: آبی*، امروز*، است*، آبشار، آفتاب*، آب*، انار*، ایران*، آسمان*، افتاده، آقا، آرام*، آمد*، اسفند، آزاد، امید، ایمان، اسلام
ب: بردن، بابا*، بده*، بال، باران*، بادام، بشکن، باغ*، بستن، بسیار، بزرگ*، بهمن،

پایه در شعر افسانه شعبان نژاد هست با ۲۲ واژه و رتبه بعد، شعر مصطفی رحماندوست با ۱۷ واژه از واژگان پایه، که البته دو شعرا از این دو شاعر در کتاب فارسی اول آمده است و کمترین بسامد نیز شعر عباس یمینی شریف با ۸ واژه از واژگان پایه می باشد.

۲-۶- پایه دوم

جدول ۳ تمام واژه های موجود در شعرهای فارسی دوم ابتدایی

الف: آسمان*، افتاد*، احوال پرسی، آرام*، آمد*، انکار، آنجا، آفتاب*، آینه*، ایران*، اسلام، الله، اکبر، است*، آغاز، آب*
ب: بهترین، باز*، بیان، باد*، بود*، بسیار*، بابا*، بالا*، بار*، برگ*، بردم*، بگیرم، بال*، بلدم*، بگویم*، بخوانم*، بتکانم*، بسازم*، ببرم، بزخم*، بکارم، بدارم*، باش*، بازی*، بسازد، بی تاب، بیدار
پ: پند، پرتاب، پروانه*، پرسید*، پنجره*، پرید*، پشت، پیش*، پاک*، پاینده، پیوسته، پرستو، پا*
ت: تو*، تکان، تابیده، تاب*، تخم، تابستان*
ث:
ج: جاری، جان، جوی،
چ: چیده، چمن، چتر*
ح: حیاط*، حوض*، حال،
خ: خوش، خواب*، خوب*، خندید*، خود*، خستگی، خانه*، خورشید*، خون*، خاک*، خوشحال*، خواهر*، خرم، خنک،
د: دانا، دهم، دوستی*، دیشب*، داد*، دست*، دانه*، دیگر، دیدم*، درخت*، دیده، دنیا*، دشت، دور، دل*
ذ:
ر: روان، رقص، رنگین کمان*، رنگارنگ، روییده، راه، رنگ*، رهگذر، روز*، روح،
ز: زبان*، زیبا*، راست*
ژ:
س: سخن، سود، ستاره*، سه*، سلام*، سبز*، سفید*، سرخ*، سبزه زار، سایه
ش: شد*، شاپرک، شیشه*، شعر، شاخه*، شانه*، شهر، شهیدان، شاد*، شاخسار، شود*، شاداب،
ص: صاف،
ض:
ط:

گ: گل*، گلستان، گفتار، گلاب
ل: لب، لپ، لبخند،
م: مهربان*، مرا، مادر*، مدرسه*، مو*، می سپارد، می کشد*، مهر، مهمان*، موقع، ماهی*، مغز، میهن، مثل*، مانند، ماه*، ما*، مهتاب،
ن: نظم، نام، نازک، نقل*، نبات، نور*
و: وفا، وقت
ه: هست*، همه
ی: یاقوت، یک*

مورد دیگر قابل بررسی، میزان وجود واژگان پایه در شعر هر کدام از شاعران به چه نسبت است که در جدول شماره ۲ این موضوع نشان داده شده است:

جدول ۲ شعرهای مورد مطالعه در تحقیق

عنوان	شاعر	واژگان پایه
خدای مهربان	پروین دولت آبادی	۱۲
راه مدرسه	افسانه شعبان نژاد	۲۲
مهربان تر از مادر		
سبز و سبز و سبز	محمود کیانوش	۹
انار زردآلو	مصطفی رحماندوست	۱۷
ای ایران	اسدالله شعبانی	۱۲
ما کودکانیم	عباس یمینی شریف	۸
جشن در آسمان	ناصر کشاورز	۱۳
دریا	جعفر ابراهیمی	۹
جشن بهمن	کبری هاشمی	۱۳
پیغمبر ما	علی اصغر نصرتی	۱۲
شادیم و پاک و خندان	شکوه قاسم نیا	۱۵

همان طور که دیده می شود، مشخصه های شعرهای مورد بررسی و مطالعه در جدول شماره ۲ نشان داده شده است. در این جدول بیشترین میزان واژگان

۱۴	مصطفی رحماندوست	ای خانه ی ما
۲۸	محمود پور وهاب	با پرستوهای شاد

با مشاهده جدول شماره ۴ این نتایج به دست می آید که بیشترین بسامد واژگان پایه در شعر محمود پور وهاب است و سپس عباس یمینی شریف و جعفر ابراهیمی رتبه های بعدی را به خود اختصاص داده اند و کمترین بسامد واژگان پایه در شعر شاعر کهن، نظامی و سپس محمود کیانوش است.

۳-۶- پایه سوم

جدول ۵ تمام واژه های موجود در شعرهای فارسی سوم ابتدایی

الف: آب، آفرید، است، آسمان، آفتاب، آمد، آورد، انگار، انداخت، آنجا، آواز، ابر، استاد، ایران، اهل، احسان، افتخار، افق، آینه، آوا، آشنا
ب: بخشنده، بو، بهتر، بده، باز، بقل، بوسید، بازی، برد، باران، بی ادعا، بام، باغچه، بوسه، باغ، بال، به به، بلبل، بسیار، برانده، باقی، بمانیم، باستانی، بند، بهتان، بهر، بهاران، بهار، باد، باب
پ: پروانه، پدر بزرگ، پاک، پرسید، پیر، پای کوبی، پنجره، پاک، پیشانی، پیدا، پرورد، پاکان، پیمان، پهنور، پرستو
ت: تازه، تشکر، تعجب، تنها، تنبلی، تن، توفیق،
ث:
ج: جاب، جوی، جست و جو، جهان، جوشان،
چ: چون، جای، چشمه، چشم، چهره
ح: حال، حریص، حفظ، حالیا، حمد،
خ: خداوند، خنده، خسته، خوب، خود، خاک، خم، خالق، خلیج، خدمت، خطر، خویش، خواندن، خبر، خیر، خورشید، خیال، خواب آلود، خوش حال، خرم، خیرم
د: درخت، دل، دیشب، درد، دور، دید، داد، دعا، دنیا، دلتنگی، دریا، دل انگیز، دانش، دامن، دوخته، دهان، درس، درست، دین، دروغ، دل گشا،
ذ:
ر: رنگین کمان، رنگ، روشن، رود، رکوع، راه، رونق، رویید، رقص، راست گو، روز، رام، روان،
ز: زود، زیبا، زمزمه، زرخیز، زده، زاد، زمین، زادگاه، زور، زلال
ژ:
س: سنجاقک، سبزه، ساده، ساخت، ساحل، سبز، سنگ، سفر، سکوت، سرزمین،

ظ:
ع: عزیز، عید،
غ: غافل،
ف: فراوان، فدا، فرش،
ق: قصه،
ک: کنم، کردم، کار، کنار، کبوتر، کوه، کجا، کوی، کوچه، کمی، کم کم، کاشت،
گ: گویم، گل، گفت، گلدان، گرما،
ل: لانه، لب، لبخند، لاله،
م: مونس، مهربان، من، مباح، مادر، مانده، مثل، مرتب، مو، مردم، می زند، ماهی، می کند، می نشانم، می کشانم، می گشاید، می سازد، می رباید، میان، می رود،
ن: نام، نامه، نیست، ناز، نشست، نازک، می درخشید، میان، نهر، نشاط، نماید،
و:
ه: هنرمند، هدیه، هستم،
ی: یاد، یار، یک، یادگاری،

مورد دیگر قابل بررسی، میزان وجود واژگان پایه در شعر هر کدام از شاعران در فارسی دوم ابتدایی، به چه نسبت است که در جدول شماره ۴ این موضوع نشان داده شده است:

جدول ۴ شعرهای مورد مطالعه در تحقیق

عنوان	شاعر	تعداد واژگان پایه
بهترین سرآغاز	نظامی	۵
یار مهربان	عباس یمینی شریف	۲۶
درخت کاری		
ستاره	ناصر کشاورز	۱۷
احوال پرسی	محمود کیانوش	۱۱
مثل یک رنگین کمان	جعفر ابراهیمی	۲۳
من هنرمندم	افشین اعلا	۱۹

۲۶	ناصر کشاورز	پدر بزرگ
۲۳	اسد الله شعبانی	هم بازی
۲۵	مجید ملا محمدی	مثل باران
۱۶	قیصر امین پور	لحظه ی سبز دعا
۲۵	نسرین صمصامی	نقاش دنیا
۲۴	عباس یمینی شریف	ایران عزیز
۱۷	محمد تقی بهار	وطن
۲۳	محمود کیانوش	دریا
۱۸	بیوک ملکی	بهاران
۱۱	ایرج میرزا	نیایش

با مشاهده جدول شماره ۶ این نتایج به دست می آید که هرچه به پایه بالاتر نزدیک می شویم دست شاعران در به کارگیری از واژگان پایه بیشتر بازر شده و تعداد واژگان بیشتری شناسایی شد بیشترین بسامد واژگان پایه در شعرنسرین صمصامی و مجید ملامحمدی می باشد همچنین شعر محمود کیانوش در این پایه برخلاف پایه دوم بسامد واژگانی بالاتری را در برمی گیرد و کمترین بسامد واژگان پایه در شعر ایرج میرزا است.

پایه چهارم

جدول ۷ تمام واژه های موجود در شعرهای فارسی چهارم ابتدایی

الف: آخر، آید، آهسته، است، ابر، آهو، آواز، آشکار، افتاد، ارمان، آمد، آرزو، ایمان، آری، آبتی، آرد، اسیر، اتفاق، انداختی، اجل، امید، آشفته، التماس، آموخت، الهی،
ب: بندگان، بو، بهار، باغ، بود، برگ، بال، برگشت، باز، باد، بیورد، بنده، ببخشید، بدرید، بمرد، ببرد، بازو، بام، به به، بالا، بهتر، بگشود، برود، ببینی، بیان، بیچاره، بازرگان، باران، برق، برآن، بس، برف، بلند، باطل، بسیاری، بنده پروری، بیم، برآن، بست، بیشه، بیدار، بازی، بیچاره، بلا، بشتافت، بند، برنا، بیاموز، بیایی، بهره، بیکار،
پ: پاک، پرید، پر، پهنه، پنیر، پا، پیام، پرواز، پولادین، پنجه، پرنده، پاره، پهن، پیدا، پند، پیش، پسر، پادشاه، پشت، پی، پیر، پناه
ت: تک، ته، تپید، تجارت، تمام، تنگ، تیغه، ترانه، تندر، تیره، تگرگ، تنها، توفان، ناخت، تازان، تیر، توانا، تن
ث:
ج: جدا، جواب، جوی، جست، جان، جنگل، جوشان، جاودانی، جز، جبهه، جنوب،

سو، سرخ، سرد، سر*
ش: شادی، شرشو، شست و شو، شفا، شریف، شب، شادمان، شاپرک، شاخ، شوق،
ص: صمیمی، صاف، صورت، صدا، صفا، صبور، صنعت، صحرا*
ض:
ط: طراوت، طلوع، طمع،
ظ:
ع: عالی، عصا، عبور، عزیز، عاشق، علم،
غ: غبار آلود، غروب، غرق، غوطه،
ف: فریبا، فارس، فرهنگ، فکر*
ق: قشنگ، قفلک، قایق، قیام، قامت، قنوت،
ک: کینه، کرد، کودکی، کاغذ، کوچک، کاش، کوچه، کاشکی، کوه، کیست، کشور، کبود، کردگار، کتاب*
گ: گل، گرم، گفتم، گنبد، گلدسته، گوش، گسترد، گلستان، گریزانیم،
ل: لب، لحظه، لبریز، لذت،
م: مهربان، مادر، مهربانی، مانند، ما، مثل، می شدیم، می شستیم، موج، ماهتاب، مرغان، می گشتم، مقدس، میهن، مردان، می گیرند، می ربایند، مشکل، ملک، ملت، می ریزد، می خیزد، می کشد، ماسه، ماهی، میان، مژه، می گشاید، محبت،
ن: نام، ناگهان، نگرست، نفر، نرم، ناودان، نبود، نشاط، نقاش، نقش، نعمت، نهراسیم، نگهبان، نیاکان، نوازش، نهاد
و: وطن، ورزش، وزان،
ه: هوا، همه، هنر، همگی،
ی: یک، یکتا،

مورد آخر قابل بررسی، میزان وجود واژگان پایه در شعر هر کدام از شاعران در فارسی سوم ابتدایی به چه نسبت است که در جدول شماره ۶ این موضوع نشان داده شده است:

جدول ۶ شعرهای مورد مطالعه در تحقیق

عنوان	شاعر	تعداد واژگان پایه
خداوند رنگین کمان	محمود پوروهاب	۲۳

جان*، جوید،	ل: لرزید*، لب*، لطف، له، لوس، لفظ
چ: چند*، چقدر*، چست، چابک، چرخ*، چشم*، چنگ،	م: مادر*، مهربان*، می بارید*، می پیچید*، می گذشت*، مرغان*، می خواست*، مشتاق، منزل، مرز، می دهد*، مرگ*، می خورد*، می دویدم*، مشت، می گشت*، مرد*، مسکین، مدارا، مار* می شست*، مشق*، متغیر، مغفرت، می نوشتم*، مهر، موج*، موش*
خ: خدا*، خانه*، خود*، خواب*، خبر*، خمیازه، خوش*، خون*، خواهی*، خطه، خام، خوب*، خرم*، خندید*، خرد، خواست*، خطا، خلاص،	ن: نیست*، نماز*، نهان، نشان*، نیکی*، نشست*، نزدیک*، نرم*، نازک*، نگین، نامه*، نگاه*، ناخدا، نگون اقبال، نجات*، نادان*، نظر، نخواهیم*
د: دیدم*، دل*، داشت*، درخت*، دوش*، دشت*، ده*، داغ*، دهان*، دادم*، درد*، دیرین، داستان*، دیوانه، دریا*، دانه*، دفتر*، دست*، دایه، دوست*، دنبال، دندان*، دانا*، دانش*، دعا*، ده، دم*	و: وزنده، وارونه، وقتی*، وحی، وحشی
ذ:	ه: هست*، هرگز*، هوهو*، همتا، هزار*، همچو، هما، همیشه*، هوا*، هراس*، هیچ*
ز: رنگ*، روشنایی*، ریخت*، رمه، رسید*، روباه*، راه*، رفت*، روزگار*، روز*، راز، رحمت، رخ، رود*، رب، رهایی، رهرو، رشته، رفتار*، رهنما، رامش، رحمت،	ی: یاد*، یک*، یزدان، یار*
ز: زد*، زاغ، زود*، زیبا*، زهره، زندگانی، زه، زمان*، زبان*	
ژ:	
س: سر*، سار، سبزه*، سیاه*، سوختم*، سو، سامان، سال*، سایه*، ساده*، سنگر، سطر، ساحل*، سطح، سیلاب، سیل*	
ش: شنیدم*، شاخه*، شد*، شاپرک*، شما*، شادکام، شکایت، شمشیر*، شیرین*، شاد*، شناسی، شهدا، شیشه*، شوق، شبنم، شانه*، شیوه، شاید*، شیر*، شاه*	
ص: صبح*، صد*، صحرا*، صیاد، صلاح، صید، صواب،	
ض:	
ط: طعمه، طوطی*، طغیان،	
ظ: ظرف*	
ع: عاقبت، عجب*، علم*، عالم، عشق، عدل، عوض	
غ: غنچه*، غلام، غران، غلتید	
ف: فرزندی*، فریب، فلان، فرود، فراوان*، فردا*، فکندی، فراموش*، فکر*، فرمان، فضل،	
ق: قالب، قشنگ*، قارقار*، قضا، قاتل، قسم، قرار، قطره*، قضا،	
ک: کیست*، کلاغ*، کشید*، کرد*، کند*، کنیز، کور، کودک*، کرم*، کشتی*، کیوتر*، کهنسال، کوه*، کمان*، کف، کلی، کله*، کار*، کامران، کسی*	
گ: گفتم*، گل*، گوش*، گلبرگ، گریخت، گروهی*، گهر، گردش*، گیلان، گریزان، گرد*، گوارا، گدا، گهواره، گناه، گاز*، گرفتار، گریه*، گرگ*، گمان*	

مورد آخر قابل بررسی، میزان وجود واژگان پایه در شعر هر کدام از شاعران در فارسی چهارم ابتدایی به چه نسبت است که در جدول شماره ۸ این موضوع نشان داده شده است:

جدول ۸ شعرهای مورد مطالعه در تحقیق

عنوان	شاعر	تعداد واژگان پایه
خدا	پروین دولت آبادی	۳۳
خبر داغ	شکوه قاسم نیا	۳۵
روبه و زاغ	حبیب یغمایی	۳۱
رهای از قفس (طوطی و بازرگان)	مولوی	۱۸
آرش کمانگیر	سیاوش کسرابی	۱۸
باران	گلچین گیلانی	۵۵
همای رحمت	شهریار	۱۵
اتفاق ساده	قیصر امین پور	۵۹
لطف حق	پروین اعتصامی	۲۱
امید	اصغر میر خدیوی	۲۸
شیر و موش	ایرج میرزا	۳۱
خرد و دانش	فردوسی	۱۳

ژ:
س: ساز، ساخت، سرد، سبزه زار، سبزه، سرا، سنگ، سال، سراسر، سنبل، سرنوشت، سنگر، سرا، سپید، سالم، سیمرغ، سیاه، سوار، سرگرم، سرود، سیم، سخت، سیلی، سر، سیل، سرد، سهل، سعی، سفره*
ش: شده، شاداب، شاخه، شاخساران، شمار، شکر، شکوه، شهر، شادی، شکفته، شیر، شال، شعر*
ص: صحرا، صلح، صحبت، صد*
ض: ضعیف، ضمیر
ط:
ظ:
ع: عنبر، عاشقان، عطر، عمر، عاقل*
غ: غمخوار، غم، غافلان،
ف: فصل، فضل، فزای، فردا، فدا، فرزند، فواره، فضا، فارغ
ق: قبله، قشنگ، قصر، قناعت
ک: کریم، کم، کوتاه، کهن، کند، کرد، کیست، کوه، کسی، کدو، کاهلی، کوچه، کنار، کمک، کرم، کاوید، کوشش، کارگر، کار، کاه، کمتر، کامکاری
گ: گل، گذشت، گشت، گسیخت، گیاه، گرد، گیرد، گرای، گزند، گرامی، گهر، گلگون، گلاب، گوش، گردی، گردن کشان، گروه، گنجشک، گنج*
ل: لیل، لاله، لانه، لرزید، لطف
م: مونس، می رود، می افتد، می آید، ماه، مرده، میوه، من، مهرگان، مرد، مرز، موافق، میهن، مهر، مو، مهان، می رسد، می زند، می کشد، مرغ، میان، می پیچد، مهربان، ملایم، مرگ، مور، ملخ، مسکین، معرفت، ملک
ن: نخواهیم، نواخت، ناگهان، نو، نهان، نزدیک، نرگس، نرم، نیک بخت، نجیبدم، نور، نغمه خوان، نهار، نگذرد، نادان، ندارد، نسیم، نیست، نیروم، نکو، نشان*
و: وزد، ولیکن
ه: همه، هستی، هزار، هنوز، هنگام، هوا، هنر، همیشه، همان، همسایه، هوشیار
ی: یاوریم، یار، یکی، یکسان، یادگاری، یاد، یافت، یأس

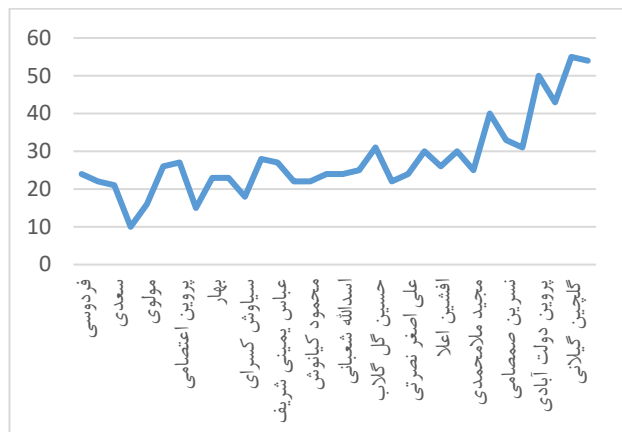
با مشاهده جدول شماره ۸ این نتایج به دست می آید که در پایه های بالاتر واژگان پایه بیشتر در شعرها دیده می شود. در این پایه بیشترین بسامد واژگانی قیصرامین پور است. به نظر می رسد این شاعر در دوره دوم ابتدایی شعرهای بهتری با دامنه های واژگانی مناسب می سراید و بعد از او گلچین گیلانی در ردی دوم قرار دارد. کمترین بسامد واژگان در شعر شاعر کهن، یعنی فردوسی و سپس در شعر شهریار، شناسایی شد.

۵-۶- پایه پنجم

جدول ۹ تمام واژه های موجود در شعرهای فارسی پنجم ابتدایی

الف: امید، آوریم، آرام، آب، آرد، آشیان، آفرید، آدم، انجم، ابر، آفتاب، اجزا، اندیشه، اکنون، است، ایران، اندرون، اندیشه، آهن، ارزش، آسمان، ایرد، آتش، آهنگ، آخرین، افزون، اتحاد، آزادی، آیند، آشکار، آزار، آفرین، اسفند، آشنا، اتفاق، آسیب، آسان، استاد، ابرام، انبار، امروز*
ب: بیم، بخش، بخشای، برانی، بیچارگان، باد، برگ، باغ، بستان، بار، بهاران، بخندد، بوته، بو، باز، بحر، بر، بیخ، برهنه، بهار، بس، بلبلی، برتر، بلند، بنالد، برنا، بیست، بهتر، برون، بهشت، بود، برید، بکنند، بال، برون، بوم و بر، بام، بنگر، بچه، بیگانه، باغبان، بسته، باران، بیهوده، بردباری، بندگان، بیدار*
پ: پیدا، پی، پیچان، پاییز، پر، پرستو، پیر، پرسید، پدید، پاینده، پاک، پیشه، پیکرم، پیروزی، پلنگ، پری، پدر، پروانه، پیش، پا، پل، پرده، پیام، پسر، پاسخ، پایداری، پادشاه، پروردگار،
ت: توانا، تو، تک، تاک، تواند، تاثیر، توحید، تن، تازه، تازانه، تأمل، تحمل، تند، توشه
ث:
ج: جوشد، جاودان، جان، جهان، جفا، جایگاه، جامه، جدا، جسم، جوان*
چ: چاره، چتر، چشمه، چمن، چیست، چهره*
ح: حق،
خ: خاک، خنده، خشک، خواب، خوش، خدا، خورشید، خرد، خواهی، خرمی، خون، خجسته، خانه، خلق، خوار، خوب، خسته، خطوط، خارج، خم، خارا، خویش، خمید، خوابه، خوردن*
د: درخت، دهقان، دانه، دیگر، داد، دلگشا، دست، دو، دانش، دل، دانا، دوست، داور، دور، دشمن، دارد، دشت، دید، دمید، دیو، دراز، دوش، دچار، دشوار، دم
ذ:
ر: رقص، رفته، رنگ، ریخت، رشته، راه، راهنما، روز، روزگار، رسم، راحت، رنج، رحمت، ریخت، روشن، رنگین کمان، روید، رهگذر، رگیار، ریشه*
ز: زرد، زیر، زمستان، زمین، زمزه، زیاد، زر، زنده، راز، زور، زحمت

نمودار ۱ میزان تغییرهای استفاده از واژگان پایه در اشعار موجود در کتب فارسی دوره‌ی ابتدایی نشان داده شده است:

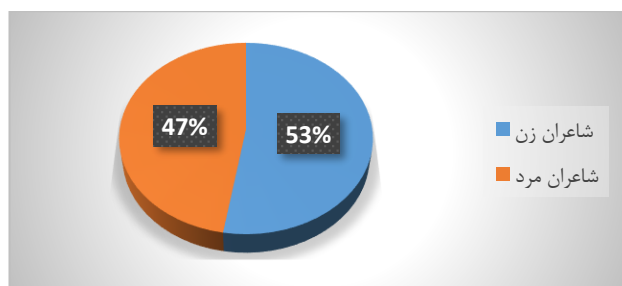

نمودار ۱ میزان تغییرهای بسامد واژگان پایه در شعر کلام از شاعران در کتب فارسی ابتدایی

همان‌طور که در نمودار ۱ مشاهده می‌شود، میزان تغییرهای بسامد واژگانی در شعر کلام از شاعران که به ترتیب از کهن به معاصر در نمودار چیده شده است، مشخص شد و بیشترین بسامد واژگانی در شعر، گلچین گیلانی و محمد جواد محبت و سپس پروین دولت آبادی و قیصر امین پور دیده می‌شود و کمترین بسامد واژگانی در شعر شاعران کهن مشاهده می‌شود، که ابتدا از فردوسی تا نظامی سیر نزولی طی می‌کند و سپس تا آخر سیر صعودی دارد. نمودار ۴-۲۵، حاکی از این است که از شاعران کهن از فردوسی تا سعدی، سیر نزولی دارد و تا نظامی نیز، کف این نمودار، است. سپس با مولانا کمی اوج می‌گیرد و در دوران شاعران عصر مشروطه، روند صعودی دارد تا اینکه در دوران شاعران معاصر اوج می‌گیرد. با توجه به نمودار، میزان تغییرهای بسامد واژگانی، هرچه از سمت شاعران کهن به سوی شاعران معاصر پیش می‌رود، روند صعودی طی می‌کند. با توجه به اهمیت موضوع و بسامد واژگانی، پیشنهاد می‌شود مؤلفان کتب درسی از به کارگیری شعر شاعران کهن کمتر استفاده شود و بیشترین توجه بر روی شعر، شاعران کودک و معاصر باشد، و در اولویت بازتألیف قرار گیرد.

در قسمت دوم همین بخش، میزان بسامد واژگان پایه بین شاعران زن و مرد در نموداری نشان داده شده است. میانگین بسامد واژگانی شاعران زن فارسی ۲۶۰ واژه است و در مقابل، شاعران مرد با میانگین بسامد واژگانی که ۲۳۴ واژه است، در نظر گرفته شده است.

نمودار ۲ میزان بسامد واژگانی بین شاعران زن و مرد ترسیم شده است:

نمودار ۲ میزان بسامد واژگانی بین شاعران زن و مرد در کتب فارسی ابتدایی

میزان وجود واژگان پایه در شعر هر کدام از شاعران در فارسی پنجم ابتدایی، بخش آخر قابل بررسی است که به چه نسبتی است، در جدول شماره ۱۰ این موضوع نشان داده شده است:

جدول ۱۰ شعرهای مورد مطالعه در تحقیق

عنوان	شاعر	تعداد واژگان پایه
ای همه هستی ز تو پیدا شده	نظامی	۱۳
رقص باد، خنده ی گل	پروین دولت آبادی	۴۶
فضل خدا	سعدی	۲۱
خرد رهنمای و خرد دلگشای	فردوسی	۵۱
چنار و کدوبن	ناصر خسرو	۲۲
ای ایران	حسین گل گلاب	۳۱
دفاع از میهن	اسد الله شعبانی	۱۱
سرای امید	هوشنگ ابتهاج	۲۳
بال در بال پرستوها	بیوک ملکی	۴۳
کاجستان	محمد جواد محبت	۵۴
چشمه و سنگ	بهار	۲۸
کار و تلاش	پروین اعتصامی	۴۱
نیایش	مولوی	۱۱

با مشاهده جدول شماره ۱۰ این نتایج به دست می‌آید، در پایه پنجم بیشترین بسامد واژگانی شعر محمد جواد محبت است، بعد از آن پروین دولت آبادی است، هر چند که دو شعر از فردوسی، شاعر کهن، نیز با بسامد بالای واژگانی شناسایی شد. کمترین بسامد واژگان در شعر شاعران کهن یعنی نظامی و مولوی، شناسایی شد. شعر اسدالله شعبانی در جدول با بسامد پایین واژگانی دیده شد، باید این نکته را گفت، شعر ایشان فقط در حد دوسه خط در متن درس آمده بود.

۷- تحلیل تمام پایه‌ها

در این بخش، تغییرهای میزان استفاده از واژگان پایه در شعر تمام شاعران مورد بررسی در همه‌ی پایه‌های اول تا پنجم در نموداری ترسیم شده است. برای بهتر نشان دادن این موضوع، همه‌ی شاعران کهن، مشروطه و معاصر در نمودار گنجانده شده است.

کهن در کتب دوره‌ی ابتدایی خودداری کنند؛ زیرا وجود بیشترین بسامد واژگان غیرپایه در این شعرها، باعث ناتوانی کودک از درک شعری شود، عاجز می‌شود و همچنین در بین شاعران زن و مرد، این شاعران زن بودند که به طور میانگین بیشترین بسامد واژگان پایه را به کار گرفته بودند و شعرهای در سطح درک کودکان ابتدایی سروده‌اند و استفاده بیشتر از شعر شاعران زن نیز توجه مؤلفان کتب درسی را می‌طلبد. ذکر این نکته لازم شد که وجود بیشترین بسامد واژگان غیرپایه در دوره‌ی دوم ابتدایی، از علت‌های مهم ناتوانی کودکان این گروه سنی در حفظ شعر و حتی خوانش صحیح و درک درست از شعرهای کتاب درسی شده است. در این اهمیت بسامد واژگان پایه در شعرهای فارسی دوره‌ی ابتدایی بسیار به چشم می‌آید و پیشنهاد می‌شود در اولویت بازبینی توسط مؤلفان کتاب درسی قرار گیرد.

از نظر جنسیت شاعران، بر اساس جدول‌های مربوط به همه پایه‌ها، تعداد شاعران مرد بیشتر از زن است. در پایه‌های بالاتر تعداد شاعران زن خیلی کمتر است و این نکته جای تأمل دارد. ولی در پایه‌های پایین مثل اول و دوم ابتدایی، از سروده‌های شاعران زن بیشتر استفاده شده است. نظیر افسانه شعبان نژاد، کبری هاشمی، شکوه قاسم‌نیا، پروین اعتصامی، پروین دولت‌آبادی که معروف‌ترین آنان هستند. با توجه به اینکه مادران ارتباط بیشتری با کودکان دارند و از روحیه‌ی آنان شناخت بهتری دارند. به رغم اینکه سادگی زبان، آهنگ و عاطفه شعر زنان تأثیر بیشتری در مخاطب دارد، اما بسامد کمتری در اشعار داشته‌اند. کودکان دوره‌ی اول ابتدایی می‌توانند با سروده‌های زنان، ارتباط مناسب‌تر و قوی‌تری برقرار سازند؛ چرا که به نظر می‌رسد، شعر زن در مقایسه با شعر مرد از عاطفه و احساس قوی‌تری برخوردار بوده است. به طوری که در بین مسائل عاطفی و خانوادگی و با احساس‌هایی حادث از مردان، شعر گفتن، یکی دیگر از ویژگی‌های سروده‌های زنان است که کمتر در شعر مردان نمایان است. زنان در بروز احساس راحت‌تر هستند. می‌توان از اشعار بیشتری از زنان شاعر استفاده شود. در دوره‌ی معاصر با توجه به افزایش سطح آگاهی کودکان می‌توان همزمان از سروده‌های زن و مرد استفاده کرد. نکته‌ی دیگر استفاده از شعرهای شاعران کهن در دوره‌ی دوم ابتدایی، باید با بازنگری توسط مؤلفان کتب درسی، متناسب با سن و مقطع تحصیلی و دارای دامنه واژگانی پایه در کتب درسی گنجانده شود.

در محدوده شاعران نیز بسامد واژگانی در بین شعرشاعران کهن، کمترین بسامد ممکن را نشان می‌دهد و همین عامل، دلیل عدم درک واژه‌های موجود در شعرین شاعران توسط کودک می‌باشد، با توجه به این که شعر کودک ظرافت و اصول و قواعد از پیش ساخته دارد و برای رسیدن به این امر نیاز به تراش کاری شعر با استفاده از بیشترین بسامد واژگان پایه است تا تحقق یابد، در نتیجه تعقل و تأمل بر روی این اصول توسط شاعران کودک و مؤلفان کتب درسی، استانداردهای این گونه اشعار را تضمین و توجیه می‌کند. در ضمن این که بعضی از شعرهای فارسی ابتدایی با وجود بسامد بالای واژگان غیرپایه، به خصوص محدود شعرهایی که از دهه‌ی ۷۰ و ۸۰ هجری قمری در کتاب‌ها دیده می‌شود؛ نظیر شعر «باران» یا «روپاه و زاغ» و «کاجستان» ولی حفظ آن برای بچه‌ها راحت است، به دلیل موسیقی زبانی شعر که از ویژگی شعر کودک است، اما درکی از پیام شعر ندارد، زیرا از واژه‌های پایه و در دسترس کودک استفاده نشده است تا به تصویری کردن زبان و تقویت درک ذهنی کودک کمک شود.

۱۰- پیشنهادات

با مشاهده نمودار ۲، این نتیجه می‌توان گرفت که بسامد واژگان پایه در بین شاعران زن برتری نسبی دارد و با ۵۳ درصد، بیشترین بسامد بین شعران از نظر جنسیت دارد. هرچند که از نظر تعداد، شاعران مرد بیشتر است، اما نمودار از نظر بسامد واژگان پایه، کفه‌ی ترازو به سود شاعران زن نشان می‌دهد.

۸- پاسخ به سوالات تحقیق

۱- واژگان پایه در شعرهای معاصر در کتب فارسی ابتدایی به چه میزان است؟

۲- واژگان پایه در شعرهای کهن در کتب فارسی ابتدایی به چه میزان است؟

۳- واژگان پایه در شعرهای شاعران بر اساس جنسیت، به چه میزان است؟
پاسخ چهارمین سوال به این شرح است، که نمودار ۴-۲۶ میزان تغییرات بسامد واژگان پایه در شعرهای فارسی هر کدام از شاعران موجود در فارسی ابتدایی، نشان داده شد و نهایتاً مشاهده شد که کمترین بسامد واژگانی در شعرهای شاعران کهن است و سپس شاعران مشروطه و بیشترین بسامد در شعرهای شاعران معاصر مشاهده شد و نیز همانطور که در نمودار ۴-۲۷، میزان بسامد واژگانی در بین شاعران زن و مرد ترسیم شد و این نتیجه به دست آمد که به کارگیری واژگان پایه در اشعار شاعران زن، ۵۳ درصد است. در مقابل ۴۷ درصد سهم بسامد واژگانی پایه در شعرشاعران مرد شاعران مرد، مشاهده شد. ضمن اینکه طبق نمودار ۴-۲۶، از بین شاعران کهن بیشترین بسامد واژگانی در شعرشاعر حماسه سرا، فردوسی است و سپس مولانا و ناصر خسرو و کمترین بسامد واژگانی سهم نظامی گنجوی است. عامل کمترین بسامد واژگانی، در شعر این شاعران کهن، سبب عدم شخصیت‌پردازی و محیط‌گرایی و بیرونی نبودن زبان شعر در حد کودکان شده است، لذا کودک درک پیام شعر ناتوان است. از طرفی، طبق نمودار ۴-۲۶، بیشترین بسامد واژگانی در بین شاعران معاصر، سهم گلچین گیلانی و سپس محمد جواد محبت است و پروین دولت‌آبادی نیز زده‌ی سوم پر بسامدها را به خود اختصاص داده است و کمترین بسامد واژگانی در شعر، شهریار و سیاوش کسری مشاهده شد. به نظر می‌رسد استفاده از واژگان پایه‌ی بالا با بینش کودکان، دلیلی بر درک مناسب شعرها شود، چرا که هرچه دامنه‌ی واژگانی راحت‌تر، بدون واسطه، کودکان و غیر دراماتیک با جهان بیرون کودک باشد، ارتباط درست‌تری برقرار می‌کند.

۹- نتیجه‌گیری

واژگان پایه در شعرهای شاعران همه پایه‌های اول تا پنجم بررسی و تحلیل شد، به این شرح که بیشترین بسامد واژگانی در شعر شاعران معاصر دیده شد و سپس شاعران دوره‌ی مشروطه و کمترین بسامد نیز در شعر شاعران کهن مشاهده شد، در بین شاعران معاصر بیشترین بسامد سهم گلچین گیلانی، سپس محمد جواد محبت و پروین دولت‌آبادی شناسایی شد و کمترین بسامد در شعر کبری هاشمی مشاهده شد، در بین شاعران مشروطه بیشترین بسامد در شعر ایرج میرزا و کمترین بسامد متعلق به شعر محمد تقی بهار مشاهده شد، در بین شاعران کهن بیشترین بسامد در شعر فردوسی و کمترین بسامد در شعر نظامی، شناسایی شد. با وجود کمترین بسامد واژگانی در شعرشاعران کهن، مؤلفان کتب درسی، باید تا حد ممکن از شعرشاعران

- [۱۳] سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی. (۱۴۰۱). «فارسی اول ابتدایی». تهران: شرکت افست، چاپ ۱۲
- [۱۴] سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی. (۱۴۰۱). «فارسی دوم ابتدایی». تهران: شرکت افست، چاپ ۱۱
- [۱۵] سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی. (۱۴۰۱). «فارسی سوم ابتدایی». تهران: شرکت افست، چاپ ۱۰
- [۱۶] سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی. (۱۴۰۱). «فارسی چهارم ابتدایی». تهران: شرکت افست، چاپ ۹
- [۱۷] سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی. (۱۴۰۱). «فارسی پنجم ابتدایی». تهران: شرکت افست، چاپ ۸

به پژوهشگران آینده و دانشجویان پیشنهاد می‌شود که به بررسی و تحلیل واژگان پایه در آثار نویسندگان داستان‌ها و حکایت‌های فارسی در دوره‌ی ابتدایی بپردازند تا پژوهش درمورد واژگان پایه فارسی در این پایه‌ی تحصیلی نیز گام مؤثری در فرایند زبان‌آموزی دانش‌آموزان داشته باشد.

مراجع

مقالات

- [۱] اسدپور، ساسان. (۱۳۹۵). «تحلیلی بر واژگان پایه فارسی»، پژوهش نامه انتقادی متون و برنامه‌های علوم انسانی، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، شماره ۱، ص: ۱۹۷-۱۷۵
- [۲] حجوانی، مهدی. (۱۳۹۸). «شکسته نویسی در ادبیات کودک»، مجله علمی پژوهشی مطالعات ادبیات کودک دانشگاه شیراز، سال یازدهم، شماره ۲، ص: ۴۸-۲۷
- [۳] ذوالفقار، زهره. (۱۳۹۹). «بررسی تکنیک‌های بهبود عملکرد روش‌های بسامد شماری پیکره بنیاد در استخراج خودکار واژگان»، فصلنامه علمی- پژوهشی پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران، دوره ۳۵، شماره ۴، ص: ۱۰۶۴-۱۰۳۹
- [۴] رضانی، احمد. (۱۳۹۵). «تخمین واژگان پایه‌ی دانش‌آموزان کم توان ذهنی مقطع پیش دبستانی شهر تهران»، دو ماهنامه‌ی جستارهای زبانی، شماره ۱، ص: ۲۵۷-۲۹۱
- [۵] زینال زاده، سارا. (۱۳۹۴). «تحلیل واژگان کتاب داستان‌های تألیفی دو گروه سنی الف و ب»، مجموعه مقالات دهمین همایش بین‌المللی ترویج زبان و ادب فارسی، دانشگاه محقق اردبیلی، شماره ۶، ص: ۱۱-۱
- [۶] سبحانی‌راد، داود. (۱۳۹۹). «بررسی رابطه خزانه واژگان و مهارت خوانداری در سه گروه کودکان کم‌شنوا، کاشت حلزون و سالم پایه چهارم ابتدایی شهر مشهد»، مجله علوم پیرا پزشکی و توانبخشی مشهد، شماره ۲، ص: ۱۶-۷
- [۷] عامری، حیات. (۱۳۹۱). «واژگان پایه و واژگان نگاری کودک در رمان فارسی»، فصلنامه مطالعات برنامه درسی ایران، شماره ۲۷، ص: ۱۵۹-۱۷۴
- [۸] علوی مقدم، سید بهنام. (۱۳۹۱). «بررسی میزان به کارگیری واژگان پایه در کتاب بخوانیم و بنویسیم سال اول دوره ابتدایی»، فصلنامه مطالعات برنامه درسی ایران، شماره ۲، ص: ۱۰۲-۸۵
- [۹] محمدی رفیع، شایا. (۱۳۸۵). «بررسی و تحلیل واژگان پایه در شعر کودک پس از مشروطه»، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت مدرس تهران
- [۱۰] مشکوة الدینی، مهدی. (۱۳۸۰). «رشد زبان و فرضیه‌های زبان‌آموزی کودک»، مجله دانشکده‌ی ادبیات و علوم انسانی دانشگاه تهران، ص: ۲۸۶-۲۶۳
- [۱۱] نعمت زاده، شهین. (۱۳۹۱). «واژگان پایه در خدمت تألیف کتاب ریاضی پایه اول»، فصلنامه مطالعات برنامه درسی، سال هفتم، شماره ۲۷، ص: ۸۴-۶۷

کتاب‌ها

- [۱۲] نعمت زاده، شهین وهمکاره. (۱۳۹۰). «واژگان پایه فارسی از زبان کودکان ایرانی»، تهران: انتشارات مدرسه